

หัวข้อวิจัย การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อแก้ไขปัญหาคาความยากจนที่มุ่งเน้นส่งเสริม  
และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนชาวกะเหรี่ยงจังหวัดราชบุรี  
ชื่อผู้วิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุทิน สอนองผัน  
คณะ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์  
สถาบัน มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง  
ปีการศึกษา 2551

## บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการเข้าไปแก้ปัญหาคาความยากจนในชุมชนชาวกะเหรี่ยงที่มุ่งเน้นส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวกะเหรี่ยงในจังหวัดราชบุรี ที่ส่วนหนึ่งของความยากจนที่ปรากฏนั้นเป็นเพราะชุมชนชาวกะเหรี่ยงขาดแคลนภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้กระบวนการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเกิดการล่มสลาย เพราะชุมชนชาวกะเหรี่ยงในเขตชายแดนไทยและพม่าได้สูญเสียกลุ่มคนอาวุโส และภูมิปัญญาท้องถิ่นไปกับสงครามชิงพื้นที่ตามรอยตะเข็บชายแดน ประกอบทั้งโรคร้ายประจำถิ่นได้คร่าชีวิตผู้คนให้เสียชีวิตก่อนวัยอันควร จนเหลือกลุ่มคนอาวุโสในแต่ละชุมชนน้อยที่สุด ที่เหลืออยู่ก็เจ็บป่วยและอ่อนแอ ผู้คนจึงปล่อยให้ชุมชนเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร้ทิศทางตามการชี้นำของกลุ่มคนพื้นราบและชาวจีนที่อพยพเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์ สภาพดังกล่าวทำให้ชุมชนชาวกะเหรี่ยงสูญเสียวิถีวัฒนธรรม และสูญเสียองค์ความรู้ท้องถิ่นแห่งที่พวกเขาตระหนักดีที่เคยเป็นพลังอันสำคัญ ที่เยียวยาปัญหาต่างๆในชุมชนนับเนื่องกันมาช้านาน

นักวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงได้เข้าไปวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยเริ่มจากศึกษาสภาพปัญหาพื้นฐาน วางแผนการจัดกิจกรรม และแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและนักวิชาการที่มีความรู้ในชุมชนชายแดนจัดกิจกรรมการวิจัย โดยเน้นการส่งเสริมและพัฒนาในกลุ่มคนอาวุโสจำนวนหนึ่ง ที่มีจิตใจดี และยังสามารถจดจำกระบวนการองค์ความรู้ท้องถิ่นได้ ทั้งยังส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดไปสู่สมาชิกในชุมชน เพื่อฟื้นฟูภูมิปัญญาชาวกะเหรี่ยงอันทรงคุณค่า ให้สามารถนำมาแก้ปัญหาได้เหมือนในอดีต

ผลการเข้าไปจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมได้รับความร่วมมือด้วยดี มีการค้นพบกระบวนการรักษาโรคที่รุนแรง เช่น โรคมะเร็ง โรคจิต และโรคท้องร่วงอย่างรุนแรง ทั้งยังสามารถแสวงหาสมุนไพรจำนวนมากนำมาเก็บรักษาเอาไว้ เพื่อเผยแพร่ไปสู่บุตรหลาน นอกจากนี้แล้วยังค้นพบกระบวนการรักษาโรคโดยใช้น้ำบำบัด และมีการรักษาโดยศึกษาพิษของอาหารแต่ละชนิดประกอบไปด้วย นับว่าเป็นการค้นพบองค์ความรู้ท้องถิ่นครั้งสำคัญยิ่ง

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้เป็นการกระตุ้นผู้คนในชุมชนชาวกะเหรี่ยงให้ตื่นตัวต่อการเฝ้าระวังสุขภาพ การป้องกันแก้ไขโรค การช่วยดูแลรักษาผู้ป่วยตามวิถีวัฒนธรรม อันเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมครั้งสำคัญ ที่ทำให้ค้นพบแนวทางปฏิบัติต่อผู้ป่วยในลักษณะต่างๆตั้งแต่เริ่มแรก และมีการวิเคราะห์อาการก่อนการตัดสินใจใช้วิธีการสมุนไพรหรือส่งแพทย์สมัยใหม่ เป็นการสร้างโอกาสให้ผู้ยากไร้ได้มีโอกาสเยียวยา และสามารถหายเป็นปกติได้ การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนชาวกะเหรี่ยงจะช่วยให้ชาวกะเหรี่ยงมีการศึกษาความรู้เพิ่มเติม มีความรักสามัคคี และเชื่อมั่นในกระบวนการของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพิ่มขึ้น จนสามารถแก้ปัญหาความยากจนที่ต้องสูญเสียเงินกับการรักษาอาการเจ็บป่วยไปปีละเป็นจำนวนมากได้